

XXVII. LEVÉL.

*Költ Komáromban, Sz. Mihály-Havdnak
23. Napján.*

L A N T O S D A L L,

mellyel

*Nagyon Tisztelendő Bélik József Urat,
az Erköltsi Tudománynak néhai rendes
Tanítóját, midőn a' Pozsoni Papi nevelő
Háznak kegyes Igazgatója tiszteltetik, el-
sőben idvezli egy 5. esztend. Ne-
vendék Pap.*

Kékes búltozaton szebben emelkedik
Égnek dísze, magas tsillagok' Istene,
Fébus, már arányozván
Köszirtok' mohos homlokát.

Vég Tétisnek ezüst fürtjei fénylenek
Ékesbben, levegő gyenge lehelletet
Ofzt artzunkra; madárnak
Szebben zengedez éneke.

Mert, a' mint ragyogóbb Tzinthia, omlani
Ránk már-már akaró Égnek utánna: úgy
Széljefztett fzomorúfág
Meg-szebbíti öröm' jelét.

D d

Most

*

Most: éltünknek erős gyámola, Kedvesünk
 Ofztermájer, Atyánk vólt; nyavalyája fofzt
 Bennünk'. Mérd örömünk'ből
 Gyászunkat! de adott Ezen

*

Szint olly Kedves Atyát, Mennyeket illető
 Kérésünkre az Ég. Nagy fzeretet, szelíd
 Jámborfág nemesíti
 Lelkét. Nézzd örömünk' okát!

*

Hozzád, Oskola, most nyelveim hangzanak!
 Mond-meg, melly nagy öröm tsergedezett
 èred'

Minden részeiben, míg
 Járt, kelt négy falaid között?

*

Most hozzád, Papi Rend! melly vala szüntelen
 Vigfágod, mikor úgy fzent tudományja, mint
 Hegyről völgybe futó szép
 Víz' tajtékja, reád folya?

*

A' Hóld nem lebegett Ég' menyezetein
 Úgy, még a' füvelön harmatok' ékesebb
 'S éleztöbb szeme sem, mint
 Rajtad tsilloga fokszori

*

Példáján be-szedett élete' gyöngyje. És
 Mondám: hal nem örült tüköri víznek
 úgy
 Úgy

Úgy még ketske bozótnak
Sem: mint rajta örültetek.

Jön; nyisd Vár kapudat, 's öltözeted legyen
Vígfág! jön; Papi Rend nyissd-ki ma kebledet
'S zárd-bé víg öleléssel.

Itt az verje lakó helyét,

Kit, mint nyári mező, jó frís harmatot;
Mint a' Déli Nap, a' tengeri ágyait;
Mint a' szarvasi fergek,
Forrást; vad kan hegyet, te úgy

Kívántad. Vagyon is, mért szaporán öröm'
'S hálálás' egyesült könyvedet hullatod;
És e' Isten előtt Ert'

Búzgó áldozatod legyen.

Pozson. 11. Sept. 1789.

Egy 5. esztendőbéli Nev. Pap.

A Kafféval való kereskedés.

Az Európaiak a' Kafféval való kereskedést a' XVII-dik Századnak közepe táján kezdték. A' ki jól meg-gondolja, melly nagy hasznára legyen ez a' kereskedés az emberi társaságnak; annak el kell azon tsudáلكozni. Európában vagyon 130. millió ember. Tegyük-fel, hogy ennek tsak egy negyed része iszik kaffét, és egy ember tsak egy lótót iszik-meg egy nap'; ez elz-

tendőt által téfz' 3. 700,000. mázsát. Húfz mázsa téfz, egy tonnát. És így Ásiából, Áfrikából, Ámérikából Európába esztendönként bé-jő 185,000. tonna kaffé. Egy tengeri kereskedő hajón el-fér 200. tonna. Így hát minden esztendőben kell a' tengeren lenni transportra 925. hajónak, mellyben mindenikben 200. tonna vagyon. Egy illyen hajónak építettése kerül leg-alább is 130,000. forintba, és így a' 925. hajójé 120,250,000. Ebből a' summából fizetődik-ki, a' fa, deszka, vas, üveg, elefég, ital, hajóhoz való szerfzámok 's a' t. mind ezeknek el-kélfzítésekre kívántatik fél millió ember, és így ennyi emberek élhetnek a' kafféval kereskedők után. Minden hajónak épfégben való tartására esztendönként leg-alább is lehet 1000. forintot tenni, és így 925. hajóra 925000. forintot lehet számlálni. Ebből élnek a' hajó-földozók, kiket lehet 9000-re tenni. 925. hajóra kell 20,000. ember, kik mind a' hajózásból élnek. A' kafféval kereskedőknek 's azoknak Ágenseiknek számok Európában igen nagy; mind ezek a' kaffé' hafznából élnek. A' kafféval való kereskedésre kellienek ládák, hordók, zsákok. 3. 700,000. mázsa kafféhoz kell leg-alább is 1. 850,000. zsák, mindenik zsákot húfz krajtzárral számlálván az egész summa téfz' 600,000. forintot. Melly fok fze-gény ember él minden nap ebből az árticu-
lus-

lusból! A' kaffé-italhoz melly fok holmi kívántatik! Kaffé-tartó, főző, pergelő, őrlő, kalán, fintsa, tzúkor, téj-forraló, tejes-kan-na: mennél több kaffét isznak, ezekből a' holmiből is annál több kél-el, 's annál több emberek kereshetnek kenyeret. Ha meg-esik is hát, hogy a' fok kaffé ital miatt némel-lyek el-szegényednek; mindazáltal igaz az, hogy az el-szegényedteknél fokkal többen keresik a' kaffé után élelmeket. Jobb hát arra vigyázni, hogy a' kaffé után fok szegé-nyek élhessenek, mint arra, hogy valaki pénzét a' kafféra ne vesztegesse. Maga a' természet úgy igazgatja a' dolgot, hogy a' ki pazérol, az nem tselekeszik egészen roszfzúl. A' mit valaki el-veszteget: más munkás em-ber azzal él; mellyel nem élhetett volna, ha amaz azt el nem vesztegette volna. A' szabadság a' Világ' élete: a' kényszerítés ha-lála.

GEOGRÁFIA.

Marokkó és Monomotapa Országok.

A' *Marokkói* Tsászár négy felefégnél többet nem tart: de ágyasai egynehány szá-zan vagynak. A' köz-népnek sem ágyasai, sem felefégeiknek számok nints meg-határoz-va. Nappal szabad a' férjfinak az ágyasok-

kal társalkodni: de éjjel nem, hanemha a' felefégi is jelen vagon. Mikor valamelly afzszony szülni akar, akkor négy gyermek egy nagy kezkenővel, mellynek mindenik fzegeletében egy tojás vagon, az útfzára ki-állanak, 's mind addig könyörögnek, míg nem az afzszony a' szülestől meg-fzabadúl. Azt írják, hogy ha valamelly afzszony fíjat szül, akkor az Atya azon való öröme-nek meg-mutatására egygyet tobakol. De ez nem elég bizonyos.

A' *Monomotapai* Tsászárnak kilentz felefégei, kik néki vagy testvérei, vagy legközelebbéről való atyjafíjai, nagy Királynéknak szoktak neveztetni. Ezek közzül a' kinek az a' fzerentséje esik, hogy leg-elsőfőr fíjat szüljön, a' ki korona Fejedelmének hívatattik, a' többek között leg-elsőnek tartattatik. Ezeken kívül vagon még a' Tsászárnak mint-egy ezer ágyasa. Mindenik Királyné olly fényes pompával él, mint maga a' Tsászár. Vagynak bizonyos Országok, mellyek tsak a' Királynéknak adóznak. Valamint a' Tsászárnak, szinte úgy az ő Felefégeinek is hatalmokban vagon valakit meg-jutalmaztatni, vagy meg-büntetni. A' Tsászárnak Test-örzői afzszonyok szoktak lenni, kik férjfiak nélkül egy bizonyos Tartományban laknak. Tsak néha botsátanak férjfiakat magokhoz. Ifjúkorokban bal mejjek

jek el-égettetik. Örülnek ha leányt szülnek: mert azt magoknál meg-tarthatják. Ha pedig fíjat szülnek, azt a' férjfiaknak adják.

A' Találós Mese volt *Alom*; az első Rejtett Szó *Vár*, mellyben ár; a' második volt az Írójának neve *Korbely*, s. eíztend. Nev. Pap Pozsonban.

Találós Mese.

Mi ez? leg-titkosabb helyt vagyon lakása,
 Réz, ezüst arannyal hív barátkozása,
 Leg-bízottabb helyt jár, kéz, száj, szem reája
 Úgyel, ne hogy azt más' bírtoka találja.
 Gyilkos is, kedves is, nyújt gyönyörűséget:
 De adhat ha akar leg-gyázosabb véget;
 Kitsiny, de még is nagy, szörnyü méltófága:
 Mert meg-hódol néki minden kívánfága.
 Kolozsvár. Kövesdi Boét Sándor.

Rejtett Szó.

Tsak három lábom van, még is szépen állok,
 Néha lovon ülök, néha tsak sétálok.
 Személyemet nem kis mesterfég le-írni,
 Két szemem van, soha még sem tudok írni.
 Három lábbal vízfsza zsemlye tzipót sütök,
 Kettővel hasítok, rontok, bontok, 's ütök,
 Két hátúlsó lábom' mindenek szeretik,
 Azt veszik a' vevők hogy ha meg-ejthetik,
 Rit-

